

Latvijas Republika
LPSR Valsts drošības komitejas
zinātniskās izpētes komisija

Raiņa bulvāris 19, Rīga, LV-1050, Latvija, vdk@lu.lv, lu.lv/vdkkomisija

2017. gada 21. decembrī Rīgā

Nr. VDKkom-1/109

Latvijas Universitātes rektoram

Indriķim Muižniekam

Zināšanai: prorektoram Valdim Segliņam, proktorei Inai Druvieteī, prorektora Jānim
Ikstenam, Juridiskā departamenta direktoram Jānim Uiskam

indrikis.muiznieks@lu.lv, ina.druviete@lu.lv, valdis.seglins@lu.lv, janis.ikstens@lu.lv,
ietvediba@lu.lv

***Par 2017. gada 15. decembra uzdevumu un 2017. gada 12. decembra
Datu Valsts inspekcijas vēstuli***

Cienījamās dāmas un godājamie kungi,

esmu saņēmusi 2017. gada 15. decembra rektora rezolūciju 2017. gada 12. decembra vēstulei Nr. 2-4.3/1380-N, kas ir reģistrēta 2017. gada 15. decembrī ar Nr. LU-A-18/623, paužu šādu viedokli.

Paskaidroju, ka es kā LPSR VDK zinātniskās izpētes komisijas administratīvā sekretāre ievietoju informāciju komisijas interneta lapā Latvijas Universitātes lapas sadaļā lu.lv/vdkkomisija, iepriekš esmu to ievietojusi un tikai es esmu atbildīga par lapas saturu.

Es neapstrādāju ievietojot lapā fizisko personu datus Fizisko personu datu aizsardzības likuma izpratnē, bet ievietoju zinātniskos pētījumus, kurs regulē Zinātniskās darbības likums. Līdz ar to, ja Latvijas Universitāte uzskata, ka notiek fizisko personu datu apstrāde, tad par to esmu atbildīga es. Vienlaikus Fizisko personu datu aizsardzības likuma 7. panta 3. un 5. punkts paredz, ka personas datu apstrāde ir atļauta, ja datu apstrāde nepieciešama pārzinim likumā noteikto pienākumu veikšanai vai ja datu apstrāde ir nepieciešama, lai nodrošinātu publiskās varas uzdevumus, kuru veikšanai personas dati ir nodoti pārzinim vai pārraidīti trešajai personai. Komisijas uzdevums ir zinātniskā izpēte. Zinātnes jēdziens ietver zinātnisko publikāciju aprobāciju, apspriešanu, izvērtēšanu.

Vēršu uzmanību, ka, ja Latvijas Universitāte uzskatītu, ka zinātniskā darbība vēsturē ir fizisko personu datu apstrāde atbilstoši Fizisko personu datu aizsardzības likumam, tad šī likuma 1. panta 4. punkts paredz, ka jebkuras ar personas datiem veiktas darbības, ieskaitot datu vākšanu, reģistrēšanu, ievadīšanu, glabāšanu, sakārtošanu, pārveidošanu, izmantošanu, nodošanu, pārraidīšanu un izpaušanu, bloķēšanu vai dzēšanu. Šajā gadījumā komisijas darba nodrošināšanai būtu nepieciešams pieņemt darbā vairākus personas datu aizsardzības speciālistus. Ministru kabineta 2014. gada 20. augusta rīkojuma, ar kuru izveidota komisija, 7.1. apakšpunktā paredzētas komisijas tiesības reproducēt un fotografēt jebkuru dokumentu; ja ta piemērotu minētā likuma 1. panta 4. punktu, tad tā butu vākšana un nodošana. Šobrīd komisija strādā Latvijas Nacionālajā arhīva (LNA), kā arī citos arhīvos. Piemēram, komisija pēta LNA Latvijas Valsts arhīva 2745. fonda 2. aprakstu, kas ietver informāciju par personām, kurām LPSR Valsts drošības komitejas aģentūras kartotēkā ir kartītes. Šo personu vidū, iespējams, spriežot pēc vārdiem un uzvārdiem, ir vairāki pašreizējie, 12. Saeimas deputāti, kā arī bijušie Saeimas deputāti un Ministru kabineta locekļi, ļoti augstas tiesu varas amatpersonas, bijušās valsts pārvaldes amatpersonas, taja skaitā augsta ranga diplomāti, augstas Izglītības un zinātnes ministrijas resora iestāžu amatpersonas, pašvaldību vadītāji, Latvijā atpazīstami ļoti turīgi uzņēmēji, banku īpašnieki

un vadītāji, brīvostu valdes locekļi, atpazīstamu politiķu, tajā skaitā bijušo Saeimas deputātu un ministru ģimenes locekļi, politisko partiju aktīvisti, plašsaziņas līdzekļu pārstāvji, taču komisija ir nodrošinājusi, ka šī informācija netiek izpausta publiski. Šobrīd šī fonda analīzi veicu tikai es viena. Bez fizisko personu datu aizsardzības speciālista un apsardzes.

Ja Latvijas Universitāte uzskata, ka pētnieciskais darbs, arhīva informācijas vākšana un zinātnisko pētījumu veikšana ir fizisko personu datu apstrāde Fizisko personu datu aizsardzības likuma izpratnē, tad kā komisijas administratīvā sekretāre nespēju nodrošināt datu pārziņa funkciju veikšanu, ko paredz šis likums, to nespēj nodrošināt Latvijas vēstures institūts, tāpēc šādā gadījumā būtu nepieciešams apjomīgs finanšu resursu un cilvēkresursu piesaistīšanas darbs, lai izveidotu šata vietas fizisko personu datu aizsardzības speciālistiem.

Vienlaiku vēlos uzsvērt, ka, piemēram, manā darbā, kas vēl nav publicēts, bet vēl tiks publicēts, ir veikta personāliju analīze, salīdzinot šo personu dzīvesgājumu, tajā skaitā sociālo izcelsmi, karjeru, ģimenes locekļus, lai demonstrētu kopīgo un atšķirīgo un sniegtu lasītājam, piemēram, informāciju par PSRS Valsts ārzemju tūrisma komitejas Rīgas apvienības darbinieku saskarsmi ar valsts drošības komiteju, kur ģimene, dzīvesvieta, izglītība un iepriekšējā karjera, ģimenes locekļu esība vai neesība ļauj izdarīt secinājumus par to, vai ir ticams, vai arī nav ticams, ka LPSR Valsts drošības komitejas aģentu kartotēkā esošās ziņas, bijušo LPSR Valsts drošības komitejas štata darbinieku liecības, prokuratūras un tiesas darbs ir objektīvs, pārbaudot vai augstas diplomātiskā dienesta amatpersonas ir bijušas valsts drošības komitejas aģentūrā *Intūristā*, vienlaikus tikai Personāla dokumentu valsts arhīva informācijas apjomīga analīze un publicēšana ļauj veikt zinātnisko kopdarbu ar citiem zinātniekiem, pārbaudīt avotus un konstatēt, piemēram, LPSR VDK štata darbinieku kā rezidentu vai aktīvās rezerves virsnieku darbību *Intūristā*. Savukārt, šo štatu darbinieku dzīvesvietas adrese (nenorādot konkrētu dzīvokli, bet ēku), norāda uz piederību Latvijas Komunistiskās partijas nomenklatūras elitei, kurai piešķīra dzīvokļus speciālajai projektētajās ēkās Sporta, Vesetas, Mičurina, Gorkija un citās ielās. Bieži tieši radnieciskas saites ļauj skaidrot notikumus plašākā kontekstā. Piemēram, dzejnieces Vizmas Belševicas vīra Zigurda Elsberga brālis bija augsta LPSR Fiziskās kultūras un sporta komitejas priekšsēdētājs no 1962. gada līdz 1980. gadam Rihards Elsbergs (1929 – 2017), kas vēlākajā karjerā kā priekšsēdētāja Staņislava Jaškuļa pirmais vietnieks vadīja arī LPSR Valsts ārzemju tūrisma komiteju, kas līdz ar citām LPSR VDK piesegstrukturām – Latvijas Miera aizstāvēšanas komiteju, Latvijas Jaunatnes organizāciju komiteju, Latvijas komiteju kultūras sakariem ar tautiešiem ārzemēs, Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrību atradās šo piesegstrukturā mītnē Gorkija ielā 11a, Rīgā. Apstākļi ļauj arī secināt, ka augsti stāvošu nomenklatūras funkcionāru radinieki nebija imūni pret LPSR Valsts drošības komitejas un PSKP organizētām represijām. Šis piemērs uzskatāmi demonstrē, ka no amatpersonu un darbinieku radinieku analīzes bieži nav iespējams izvairīties un tas būtu neobjektīvi un neproduktīvi analizējot tikai pazīstamus dzejniekus vai literātus, bet neanalizējot citas amatpersonas un darbiniekus. Šāda analīze arī demonstrē, vai personai un tās radiniekiem ir vai nav piešķirtas kādas PSKP funkcionāru privilēģijas.

Objektīva un visaptveroša LPSR Valsts drošības komitejas un Latvijas Komunistiskās partijas nomenklatūras analīze ir nepieciešama patiesai vēstures analīzei un totalitārās varas izgaismošanai, bet radinieku morālais vērtējums par kādas personas rīcību gulstas uz tās personas sirdsapziņas, kas izvēlējās karjeru totalitārās iekārtas varas stuktūrās.